

семінари, програми наставництва, стажування або нетворкінгові заходи, які наближають здобувачів професійної освіти до реальних викликів і можливостей підприємництва. Ця взаємодія може охоплювати такі види діяльності, як узгодження навчальних програм з потребами галузі, обмін інформацією про поточні ринкові тенденції, надання можливостей для стажування, а також надання рекомендацій щодо практичних аспектів започаткування та ведення бізнесу.

Список використаної літератури

1. Алексєєва С. В., Базиль Л. О., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика : монографія. Житомир : Полісся, 2020. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/724963/>

2. Алексєєва С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Сохацька Г. М., Теловата М. Т. Підприємницька компетентність майбутніх фахівців : методичний посібник. Житомир : Полісся, 2021. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/728893/>

3. Алексєєва С. В., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Кузьмінська Л. Д., Орлов В. Ф., Закатнов Д. О. Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів : навчальний посібник. Житомир : Полісся, 2019. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/717525>

4. Алексєєва С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Сохацька Г. М. Основи економічної грамотності та підприємництва : навчальний посібник. Житомир : Полісся, 2021. (Лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України №22.1/12-Г-1024 від 23.11.2020). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/729005/>

5. Гриценко І. А., Байдулін В. Б., Савченко М. О. Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху: методичні рекомендації. Житомир: «Полісся», 2021. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/728126/>

6. Гриценко І. А. Розвиток навичок малого підприємництва в учнівській молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : матеріали XVI всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної). Київ, 2022. С. 68–70.

7. Гриценко І. А., Єршова Л. М. Інтерактивні форми й методи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. *Професійна педагогіка*. 2022. № 1 (24). С. 81–90. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.81-90>.

URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/720/940> Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/731901/>

8. Гриценко І. А. Методика розвитку підприємницької активності учнівської молоді засобами проектної діяльності. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2022. № 2 (24). С. 19–27. URL: <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-24-03>. Взято з: <http://lib.iitta.gov.ua/731900/>

9. Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва : довідник / автори-упорядники: Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т., Тітова О. А. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 196 с.

10. Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т. Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану : практичний poradник / за ред. О. А. Тітової. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 96 с.

Дмитро Закатнов,

*канд. пед. наук, старший науковий співробітник,
завідувач лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України
(м. Київ, Україна)*

ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Воєнна агресія росії проти України принесла людські жертви, призвела до фізичного знищення значної частки промислового потенціалу та інфраструктури України, зумовила скорочення робочих місць і доходів. За таких умов фінансове благополуччя здобувачів

професійної освіти залежатиме від нарощування темпів розвитку в Україні молодіжного підприємництва, яке одним із провідних напрямів економічного відновлення повоєнної України, провідним чинником зростання рівня зайнятості молоді тощо. Таким чином, підвищення ефективності консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва є актуальною соціально-педагогічною проблемою.

Випереджувальне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій до освітнього процесу зумовлює необхідність реалізації консультування з молодіжного підприємництва в онлайн-форматі. При цьому одним з його провідних завдань є виявлення учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до ефективної підприємницької діяльності за своїми психофізіологічними особливостями. Але при цьому постає проблема валідності онлайн-методик, призначених для визначення підприємницьких якостей особистості. В інтернеті можна знайти досить багато методик, які, на думку їх авторів, дозволяють спрогнозувати успішність підприємницької діяльності респондента. Але для переважної більшості з них не вказано, на базі якої психологічної теорії їх сконструйовано. Проте існує методика, розроблена дослідником із США Джоном Холандом [John Lewis Holland (21.10.1919 – 27.11.2008)], яка дозволяє на основі вивчення досвіду, прагнень, інтересів тощо молодій людині визначити тип професійної діяльності, який є бажаним та потенційно успішним для неї [1].

В основу методики покладено положення про те, що за ознаками особливостей особистості всіх людей можна диференціювати за шістьма особистісними типами, саме: артистичним; підприємницьким; інтелектуальним; конвенціональним; реалістичним; соціальним. Пошук оптимальної професії за методикою Д. Холанда передбачає визначення учнем власного особистісного типу, який характеризується так званим Узагальненим кодом. Автор виходив з того, що кожна людина належить не до єдиного особистісного типу, а являє собою «ансамбль» декількох типів, при цьому деякі особистісні типи є такими, що превалюють. Для визначення типу особистості використовувати Узагальнений код, який складається з трьох перших літер назв особистісних типів. Професії, на думку Д. Холанда, теж можуть бути поділені на шість типів, назви яких є ідентичними назвам особистісних типів людей. Дослідник зазначав, що люди, які вибирають професію з числа професій типу, відповідного до їх особистісного типу, мають більше шансів на досягнення успіху та одержання задоволення від роботи [2]. Розвиток інформаційно-комунікативних технологій дозволив адаптувати методику Д. Холанда для використання в онлайн-режимі. Її використовують для здійснення профконсультаційних досліджень, у тому числі – в інтересах консультування з молодіжного підприємництва, в Україні, США, Великій Британії, Австралійському Союзі та ряді інших країн.

В Україні методику Д. Холанда покладено в основу профорієнтаційного тестування, яке здійснюється у рамках Всеукраїнського онлайн-проекту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» (<https://hryoutest.in.ua/>). За результатами проходження тесту визначається ієрархічна послідовність трьох типів особистості та типів інтелекту, які є провідними для респондента. Разом з результатами наводиться й стисла характеристика особистісних типів, потенційні напрями розвитку кар'єри та перелік підходящих професій. За результатами тесту визначаються кар'єрні кластери основних та додаткових професій, які відповідають типу особистості респондента.

У США методика Д. Холанда широко використовується в практиці роботи фахівців, що здійснюють кар'єрне консультування. Крім того, вона застосовується й порталом O*NET OnLine Міністерства праці США (<https://www.onetonline.org/>). Серед комплексу послуг, пов'язаних з ознайомленням вимог до людини, що ставляться певними професіями (здібності, знання, навички і т. ін.), на порталі розміщено онлайн-тест, який дозволяє визначити сферу професійної діяльності, що відповідає інтересам особистості (O*NET Interest Profiler, <https://www.mynextmove.org/explore/ip>). Його сконструйовано на теоретичному підґрунті теорії Д. Холанда, й він дозволяє виявити, якому типу особистості належить респондент і які кластери професій є найбільш привабливими та підходящими для неї. Принагідно зазначимо, що для понад 1000 професій на сайті надається інформація, яка розкриває: завдання та зміст професійної діяльності; навички, необхідні для її здійснення; необхідну освіту, професійний досвід, шляхи набуття професії; вимоги до працівників (навички, знання); психологічні характеристики працівника (здібності, інтереси, цінності роботи); заробітну плату та тенденції зайнятості (середня

заробітна плата, державна заробітна плата, місцева заробітна плата, перспективи працевлаштування, прогнозовані вакансії, тенденції стану); вакансії в інтернет; споріднені професії; джерела додаткової інформації тощо.

Список використаної літератури

1. Holland J. L. A theory of vocational choice. *Journal of Counseling Psychology*. 1959. 6 (1). P. 35–45.

2. Holland J. L. Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments (3rd ed.). Odessa, FL : Psychological Assessment Resources, 1997. 303 p.

Олександр Крячек,
аспірант Інституту
професійної освіти НАПН України
(м. Київ, Україна)

СТРУКТУРА КАР'ЄРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема формування кар'єрної компетентності тісно пов'язана із глобалізацією світової економіки, інформаційно-технологічною революцією, модернізацією і технізацією виробництва, стрімким розвитком інформаційних і комунікативних технологій, які потребують здійснення кардинальних змін у вищій економічній школі, спрямованих на підготовку нової генерації кадрів.

Розвиток кар'єри перебуває у фокусі дослідження різних наук, кожна з яких вирізняє специфічний предмет пізнання. Психологія вивчає особливості мотивації, психо-фізіологічні характеристики особистості, яка прагне до кар'єри; соціологія розглядає кар'єру як соціальне явище, її взаємозв'язок із розвитком суспільства; наука про управління аналізує кар'єру з точки зору її впливу на функціонування і розвиток організації. Кар'єру відрізняє багатоаспектний характер. Це складне переплетення, комбінація таких напрямів діяльності людини, як рівень професійного, особистісного, загального культурного розвитку та заходів стосовно самопрезентації, самореклами, розвитку необхідних зв'язків. Крім того, розвиток кар'єри – це обов'язкова участь, дії з боку кар'єрного середовища, спрямовані на створення умов для зростання та реалізації потенціалу особистості, на створення системи справедливої, об'єктивної оцінки його діяльності. Отже, кар'єра майбутнього бакалавра з економіки підприємства – це загальний результат його зусиль у взаємодії із середовищем щодо успішного розвитку.

В останні роки дослідження проблемних питань щодо розвитку кар'єри набувають популярності серед українських учених і практиків, що викликано реформуванням нашого суспільства, становленням ринкової економіки. Суспільство переживає трансформації не тільки у визначенні сутності кар'єри, а й в окресленні свого ставлення до означеного феномену. Явища, які у попередні роки розглядали як кар'єризм і девіантний прояв людської поведінки, натеper усвідомлюють як показник розвитку людини, фактор і умову поліпшення соціально-психологічного клімату, підвищення конкурентоспроможності фахівця і організації.

Відтак постає проблема спільності методології отримання та систематизації знань про кар'єру, цілісності уявлень про її сутність (онтологічну картину), розроблення інтегрованої, всеохопної концепції управління кар'єрним розвитком.

Структура кар'єрної компетентності відповідно до усталеної структури компетентності в педагогічній науці має низку компонентів: *мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-оцінний*.

Зміст компонентів структури кар'єрних компетентностей майбутніх бакалаврів з економіки підприємства характеризується за певними ознаками, які проявляються у процесі професійного розвитку майбутнього фахівця.

Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується ціннісним ставленням майбутнього бакалавра з економіки підприємства до вищої освіти як до початку процесу вбудовування студента в систему відносин певного професійного середовища; формуванням уявлення про професійний успіх і перспективи кар'єрного зростання; інтересом до оволодіння вміннями і навичкам професійної діяльності, усвідомлення її значущості, позитивним ставленням до побудови